

MWONGOZO WA MTHANI WA KIDATO CHA NNE MWAKA WA 2025

UFAHAMU

a) Eleza imani ya mwandishi kuhusu elimu. (alama 3)

kusoma ndiko ufunguo wa kila kitu
huwatoa watu katika ujinga, uzuzu, umaskini na ugonjwa
huwaweka watu kwenye maisha bora ya mwangaza
huwaweka watu kwenye utajiri
zozote 3

b) Taja dhiki zilizomkabili mwandishi alipokuwa shuleni (alama 2)

- kukosa chakula
- baridi kali
- mvua a asubuhi
- ukosefu wa karo na masurufu mengine

Hoja $4 \times \frac{1}{2} = 2$

c) Onyesha uhusiano uliopo kati ya elimu, kazi na ukwasi kwa mujibu wa habari hii.

(alama 3)

d-elimu na kazi – mtu aliyeelimika aliweza kuajiriwa

- elimu na ukwasi – elimu humwezesha mtu kujimudu maishani ingawa si lazima awe tajri

Hoja $2 \times 1 = 2$

e.Ukirejelea makala haya, fafania msemu, ‘elimu ni bahari haina kikomo’ (alama 3)

Mwandishi ameeelimika sana / amepata shahada mbalimbali na kufanywa meneja lakini anazidi kusoma na kufanya utafiti

Hoja kamili, alama 3

F. Hatima ya wale ambao hawakupata elimu ni ipi? (alama 2)

- kutojimudu maishani
- kutojimudu kiakili

g. Badala ya maneno yafuatayo mwandishi angetumia msamiati gani? (alama 3)

- i. Niliwahasudu - niliwaonea wivu / niliwapenda / niliwahasudu
- ii. Nda - chuo kikuu / zutafindaki
- iii. Taashira-dalili/ishaa

MATUMIZI YA LUGHA (ALAMA 40)

a) Tofautisha Irabu /u/ na /o/ (Alama 2)

/u/ juu

/o/ wastani

b) Tunga sentensi ili kubaini matumizi ya neno vibaya katika sentensi kama;

kielezi na kivumishi (Alama 2)

kielezi- mfano; Ameandika vibaya.

kivumishi – mfano; Viatu vibaya vimetupwa

c) Yakinisha sentensi ifuatayo.

Nisipomwona sitamlipa pesa zake. (Alama 1)

Nikimwona nitamlipa pesa zake.

d) Tumia kivumishi cha 'a' unganifu katika sentensi ukitumia nomino katika ngeli ya A-WA. (Alama 2)

mfano ; Mwalimu wa Kiswahili amewasili.

e) Tunga sentensi ili kutofautisha vitenzi vifuatavyo.

i) ni (Alama 1)

Yeye ni mwalimu.

ii) yamekuwa (Alama 1)

Yeye alikuwa mwalimu

f) Tunga sentensi ili kubaini; (Alama 2)

kivumishi cha idadi jumla

mfano; Watoto wachache/ tele/ wengi waliwasili.

kivumishi cha idadi kamili

Watoto wawili/watatu/mmoja/ wanne nk wamewasili.

lazima apigie mstari

g) Toa maana mbili ya sentensi hii

Nionyeshe vile nitakavyobeba.

(Alama 2)

jinsi

vitu vya kubeba

h) Kanusha sentensi ifuatayo kwa njia mbili .

Wachezaji walikuwa wanafanya mazoezi.

(Alama 2)

a Wachezaji hawakuwa wanafanya mazoezi.

b Wachezaji walikuwa hawafanyi mazoezi.

i) Andika katika usemi wa taarifa.

“Tutakwenda kanisani kesho kutwa.” Kame alisema.

(Alama 2)

Kame alisema kuwa wangeenda kanisani siku ya pili iliyofuata siku hiyo.

j) Changanua sentensi hii kwa kutumia kielezo jedwali.

(Alama 4)

“Mshale huu mrefu umevunjika mara mbili

S√1				
KN			KT√1	
N	V	V	T	E√1
mshale	huu	mrefu	umevunjika	Mara mbili√1

k) Tunga sentensi mbili tofauti ili kudhihirisha matumizi ya ‘mshazari’

(Alama 2)

a) yaweza kutumiwa kuonyesha kumbukumbu. KA/45/4M

b) kuonyesha maneno fulani yana maana sawa. Mwana/ mtoto wa shangazi ni mzuri.

c) Hutumiwa badala ya **au**.Bw/Bi/Dkt/Prof Vitabu/kalamu/chaki ni muhimu.

d) Hutumika katika tarehe, mwezi na mwaka. 13/2/2013

l) Uganisha sentensi hii kwa kutumia kirejeshi 'O' Kucha zake ni ndefu. Kucha zimekatwa. (Alama 1)

Kucha zake zilizokuwa ndefu zimekatwa.

m) Eleza matumizi ya 'Ki' katika sentensi

Ukirusha kipira kitapotea

(Alama 3)

Ukirusha _ya masharti

Kipira _udogo

Kitapotea _upatanisho wa ngeli

n) Tunga sentensi ukitumia vitenzi vifuatavyo katika kauli zilizoonyeshwa.

(Alama 2)

La _lishana al. 1 (hakiki sentensi. Za mtahiniwa)

Pa _pasha al. 1 (hakiki sentensi. Za mtahiniwa)

o) Andika neno lenye kiyeyusho.

(Alama 1)

/W/ waya /Y/ yeye

p) Andika kwa wingi

Mtoto yuyu huyu ndiye aliyeiba nguo yangu.

(Alama 1)

Watoto wawa hawa ndio walioiba nguo zetu

q) Unda sentensi yenye vijenzi vifuatavyo vya kisarufi.

Kiwakilishi + kivumishi + kitenzi + kielezi

(Alama 1)

mfano; Mimi mfupi kupita kiasi/ Yule mrefu amekimbia sana

r) Akifisha sentensi ifuatayo ;

Bw. Juma alimwambia bibi yake, 'Nitakutuzia ukiendelea kutenda mazuri.'

(Alama 2)

s. Tunga sentensi mbili ili kuonyesha tofauti kati ya maneno yafuatayo;

(alama 2)

i. kua

zidi kwa umri- mfano- Mtoto amekua haraka hadi ameenda shuleni.

ii. kuwa

hali- Alikuwa mgonjwa.

Download this and other FREE materials from <https://teacher.co.ke/notes>

